

Çeviri

Çeviri Yayınlanma Tarihi: 23.07.2020

Engelli Bireyler: Kurumlara
Kapatılmak ve Hükümetlerce
Unutulmak

André Felix, [Avrupa Engellilik
Forumu](#) İletişim Koordinatörü -
Equinet Covid-19 Blog

25.05.2020

Persons With Disabilities:
Locked Up In Institutions,
Forgotten By Governments

By André Felix, External
Communications Officer at The
[European Disability Forum](#) for
Equinet Europe Covid-19 Blog

25.05.2020

Çeviri desteği için Ayşe Tuba Uslu'ya
teşekkürlerimizi sunarız.

ENGELLİ BİREYLER: KURUMLARA KAPATILMAK VE HÜKÜMETLERCE UNUTULMAK¹

Bir doktor [Séverin'e](#) tedavi için daha az öncelik sahibi olduğunu söylendi, çünkü Séverine otizmliydi. [Alice Jorge](#) ise COVID-19 pozitif bir hemşireden bakım almak ya da hiç bakım almama arasında bir seçim yapmaya zorlandı. Romanya'da bir psikiyatri kurumu enfekte olduğu tespit edilen [242 sakinini](#) hastaneye göndermek yerine, yönergeler uyarınca ayrı bir binaya kilitledi.

Avrupa Engelliler Forumu (European Disability Forum - EDF) iletişim koordinatörü olarak COVID-19'un etkilerini Mart ayının başından beri izliyorum. Durum pek iç açıcı değil. Hükümetlerin engelli insanları sistematik bir şekilde nasıl unuttuğunu, onlara ne kadar az destek verdiğini; bu durumun yarattığı sorun ve acıları görmek cesaretimi oldukça kırdı. **Engelli insanlar bu krizin başından beri ayrımcılığa uğradılar, yalnız bırakıldılar, unutuldu ve çok sayıda insan hakları ihlaline maruz kaldılar; kalmaya da devam ediyorlar.**

Bu blog yazısı, tüm Avrupa'da görülen **başlıca ihlalleri özetlemekte** ve ayrımcılığın tespiti, kınanması ve sona erdirilmesi için **eşitlik kurumlarının proaktif yardımına en çok nerelerde ihtiyaç duyulduğunu anlatmaktadır.**

Tedavide Ayrımcılık

Engellilerin en büyük korkusu gerçekleşti: tedaviye erişim öncelikleri salgın döneminde engellilik sebebiyle ortadan kaldırıldı. Bunu teoride [İtalya](#), [İspanya](#) ve [İngiltere'nin](#) açıkça ayrımcı yönergelerinde gördük. Uygulamada ise [Alsace'daki bir bakım evi 5 sakini için 5 kez ambulans çağırdı](#), fakat hiç birisinde ambulans gelmedi. Belçika Eşitlik Kurumu, UNIA, zihinsel engelli bir kişinin çok ağlaması sebebiyle [hastaneden atılmasını kınadı](#). Otizimli [Séverine'e](#) COVID-19'a yakalanmış olsaydı tedavi göremeyeceği söylendi.

Hastanelerdeki izolasyon kuralları engelliler için ilave başka sorunlara neden oldu. Tercümanlar, destek çalışanları veya aile üyeleri engelli bireylere destek olmak için hastanede bulunamadılar. Bu engelli bireylerin vakalarının öncelikli olarak ele alınmadığı vakaların da çoğunlukla bildirilmediği anlamına geliyor.

Ayrımcılığa zemin teşkil eden bu durumu tıpkı UNIA'nın yaptığı gibi tespit etmek ve kınamak için eşitlik kurumlarının desteğine ihtiyacımız var.

¹ <https://equineteurope.org/2020/persons-with-disabilities-locked-up-in-institutions-forgotten-by-governments/>

Eşitlik kurumlarının sağlık çalışanları için hazırlanan ayrımcı yönergeleri kınamalarına ihtiyacımız var. Ayrımcı vakaların tespit edilmesi, kınanması ve ortadan kaldırılması için hep birlikte çalışmamız gerekiyor.

Kapalı Kurumlar: Suistimal Yuvaları

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet, Nisan sonunda yayımlanan [açıklamasında](#): “Kapalı bakım kurumlarında kaydedilen COVID-19 kaynaklı yüksek ölüm oranları ve salgın döneminde gerçekleşen ihmallere ilişkin dehşet verici raporların; engelli bireylerin bu kurumlarda çok ciddi tehditlerle karşı karşıya olduklarına işaret ettiğini” söyledi.

Bu Avrupa'nın çok üzücü bir gerçeği. Kapalı bakım kurumlarındaki engelli bireyler enfekte olma riskiyle çok daha fazla karşılaşıyorlar. Kısmen personel ve koruyucu ekipman eksikliğinden beslenen suistimal ve ihmalden mustarip olma olasılıkları da çok yüksek. Engelli bireyler bu kurumlarda çoğunlukla dış dünyayla temasları olmadan, odalarına kilitli ve yalnız bir şekilde sorunlarla boğuşuyorlar. Hükümetler, engelli bireylere insan hakları temel alınarak rehberlik ve koruma sağlamak yerine; onları bu yerleşim kurumlarında, çoğu zaman ayrılma imkanı da tanımadan, tecrit ederek yalnız bırakıyor.

Aynı tecrit koşulları, istismar ve ihmali bildirmeye ve kınamaya imkan tanımıyor. Eşitlik kurumları ve engelli örgütlerine proaktif davranarak önleyici ve koruyucu eylemlerde bulunmaları konusunda önemli roller düşüyor. Engellilere yönelik yapılan ayrımcılık vakalarının kurumlarca tespit edilip raporlanmasına ihtiyacımız var. Ayrıca, bağımsız yaşamın önemi hakkındaki farkındalığı artırmak için çalışmamız gerekiyor. Engelli kişiler, bu kapalı kurumlarda yaşamaya zorlanmamalıdır. Engellilerin, alternatifi sunulmadan bu kurumlarda yaşamak zorunda bırakılmaları kendi başına bir ayrımcılık biçimidir.

İzole Edilmek ve Destekten Mahrum Bırakılmak

Birkaç Ulusal Eşitlik Kurumu tarafından kınandığı üzere, **hükümetler karantina tedbirlerini engelli kişilere danışmadan hatta bu tedbirlerin engelli kişileri nasıl etkilediğini dahi göz önüne almadan belirlemiştir.** [Alice Jorge'nin](#) hikayesi, çok sayıda engellinin özel ekipmanlarına veya destek ağılarına erişimleri olmadan önceden aldıkları destekleri nasıl yitirdiklerini ve toplumdaki hiç olmadıkları kadar ayrıştırıldıklarını göstermektedir.

Bu durum; yetkililerin engelli destek çalışanlarının, engelli bireylerin evinde çalıştıklarını anlamaması sebebiyle daha kötü bir hal aldı. EDF olarak engelli bireyin evinin bir iş yeri olarak anlaşılmadığı ve bu sebeple polis destek çalışanlarını durdurup evlerine yolladığı çeşitli vakalardan haberdar olduk.

Bir sürü insan derinden etkilendi. Zihinsel veya psiko-sosyal engelleri, akıl sağlığı sorunları bulunanlar ve otizmli insanlar; çok kısıtlayıcı karantina koşullarıyla baş etmek zorunda

kaldılar. Kurallar gevşetilmeye başlandığında dahi [komşuları tarafından ayrımcılığa uğramaya devam ettiler, yetkililer tarafından kesilen para cezaları ile karşılaştılar](#).

Çoğu engelli bireyin yiyeceklere ve diğer ürünlere erişimi büyük ölçüde azaldı; çoğu zaman kendileri temin edemedikleri gıda ürünlerine ulaşabilmek için tanımadıkları insanların iyi yürekliliğine güvenmek zorunda bırakıldılar. Gıda ürünleri ve masrafları haricinde, yoksulluk engelli bireyler arasında zaten yüksek bir oranda ([AB'de %28.7](#)) ve bu oranın daha da artması bekleniyor.

Karantina önlemleri engellilere dönük destekler öngörülmeden hayata geçirildi; engellilere yönelik hizmetlere ek finansman sağlanmadı, bu hizmetlerin birçoğu durdurulmak zorunda kaldı. Uzaktan eğitim koşulları engelli bireylere uygun ve ulaşılabilir olacak şekilde tasarlanmadı. EDF olarak engelli öğrencilerin geride bırakıldıkları ve desteklenmediklerini bildiren çok sayıda şikayet aldık. Öğrenciler nadiren yetkililerin ufak katkılarıyla ayakta durmaya çalışan kar amacı gütmeyen kuruluşlardan destek alabildiler. Bu da bir tür piyango çekilişine benzedi: iyi hizmetlerin bulunduğu bölgelerde yaşayacak kadar şanslı engelli öğrenciler diğer öğrencilerin yine gerisinde bırakıldılar, tek farkları şanssız engelli öğrencilere göre biraz daha az geride bırakılmaları oldu.

Karantina önlemleri, engellilere karşı toplumda gözlemlenen önyargılı tutumları daha da artırarak, var olan ayrımcılığı katmerlendirdi. Eşitlik kurumlarının bu konuda önleyici ve koruyucu önlemlerde bulunması, söz konusu ayrımcı tutumlara ve engelli bireylerin hayatlarının bunlardan nasıl etkilendiğine dair toplumsal farkındalığı artırması ve bu yönde eğitimlerde bulunması büyük önem taşıyor.

Engelli Kadınlar : Daha Fazla Ayrımcılık

Aile içi şiddet vakaları, karantina sürecinin başlamasıyla [üçte bir oranında](#) artış gösterdi. **Engelli kadınların ve kız çocuklarının şiddete ve istismara maruz kalma olasılığının daha yüksek oluşu, bu durumu çok daha endişe verici hale getirmektedir.** Buna ek olarak, **mevcut destek ve yardım hatlarının çoğu erişilemez hale geldi, bu hizmetlerin akıbetine dair herhangi bir bilgi de sağlanmadı.** Söz konusu bu durum kadınları şiddete ve istismara karşı yalnız ve yarımsız bıraktı.

Eşitlik kurumları aile içi şiddet ve istismarın artmasıyla ilgili [endişelerini dile getirdi](#), getirmeye de devam etmeli ve **engelli kadın ve kız çocukları gibi daha kırılgan gruplara ayrıca dikkat göstermelidir.** Müdahalelerinde erişilebilir bilgi, yardım hatları ve barınaklar bulundurmalıdır. Eşitlik kurumları engelli kadın ve kız çocukları için özel bilgilendirme kampanyaları da yürütmelidir. Neden ayrıca bir kampanya yapmak gerekli dersiniz... Bazıları için standart olan ayrımcılık ve dışarıda bırakılmak olduğunda, yardım hatlarının ve barınakların da ulaşılabilir olmayabileceği düşünülebilir. Bu sebeple, kendileri için neyin erişilebilir olduğunu da öğrenmeleri için, engelli kadın ve kız çocuklarını hedefleyen hususi bir bilgilendirme yapılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilgi: Herkes Değil, Bazıları İçin

Çoğu hükümet krize karşı harekete geçerken bilgiye erişilebilirliği dikkate almadı. Engelli örgütleri, üyelerine sadece işaret dili tercümanı, altyazı ve erişilebilir bilgi sağlayabilmek için fazladan zaman ve enerji harcamak zorunda kaldılar. Birçoğu, hükümet veya bütçe desteği almadan erişilebilir bilgileri kendi imkânlarıyla hazırlamak durumunda bırakıldı.

Bu bilgiye erişim açısından bakıldığında ayrımcı bir pratiktir. Bu sistematik pratiğin sorun olarak ele alınması da ancak engelli örgütlerinin ve insan hakları örgütlerinin tepki ve şikâyetleri sonrası mümkün olmuştur.

Bu hususta dikkatli olmalı ve zorluklarla kazanılmış erişilebilirlik tedbirlerinin geri alınmayacağından emin olmalıyız. Diğer taraftan erişilebilirlikle ilgili her bilgi için her defasında mücadele etmemize ihtiyaç kalmaması adına hükümetlerin ilgili mekanizmalarının işlerliğinin de sağlanması ve sürdürülmesi gerekiyor. Ulusal Eşitlik Kurumları acil durum önlemleri bilgilerine erişimdeki kısıtlar hakkında aldıkları şikâyetlerden sonra bu konudaki endişelerini dile getirmişlerdir.

Çıkış Stratejileri ve Ekonomik İyileşme— Geride Bırakılmak, Yeniden...?

Hükümetler, engelli bireyleri çıkış stratejileri ve normalleşme aşamalarında da unuttu. Örneğin, yüz ifadesi ve dudak okumaya dayalı biçimde iletişim kuran; **sağır ve işitme güçlüğü olan insanların da maske takma zorunluluğunda bırakılması** kaygı verici.

Bundan başka Avusturya Engellilik Ombudsmanı zorunlu maske kullanımının solunum yetmezliği olan insanlar için yarattığı zorlukları gündeme taşıdı. Solunum yetmezliği bulunanların, maske takmanın yarattığı zorlukları belgeleyen resmi bir doktor raporu taşımaları tavsiyesinde bulundu.

Özellikle iş ve eğitim başta olmak üzere, birçok alanda engelliler için **sosyal mesafe tedbirlerinin** uygulanması imkânsızdır. Yetkililerce belirlenen “tek yönlü sokak” gibi işaretler herkes tarafından erişilebilir değildir, kör ve kısmen görme engelli insanlar için kafa karıştırıcı ve sakıncalıdır.

Kişi izleme ve sağlık yazılım uygulamaları ise konunun bir diğer boyutu. Olası mahremiyet ihlallerinin ve sağlık verilerinin toplanması ihtimalinin teşkil ettiği sorunların yanı sıra, bu uygulamalar engelli kişiler için erişilebilir olmayabiliyor. Bu durum herkesin şüpheli bir vaka ile temas etmeleri durumunda bilgilendirilirken, engellilerin bilgilendirilmeyeceği anlamına gelmektedir.

Bazı ülkeler **engelli bireyleri normalleşme stratejilerinde sürece dâhil ettiler.** Ancak krizin başlangıcından beri yapıyor olması gereken bu türde olumlu adımlar tüm hükümetler tarafından gerçekleştirilmelidir.

Eşitlik kurumları normalleşme stratejilerini yakından izlemekte ve gerekli bulunduğu anda engelli kişilere karşı ayrımcı durumlarda harekete geçmektedir.

Eşitlik Kurumları Başka Ne Yapabilir?

Equinet ve Eşitlik Kurumları ile verimli işbirliğimizin parçası olarak, **eşitlik kurumlarının engelli bireylerin yaşadığı zorluk ve ihtiyaçların yeterince ele alındığından emin olmaları için EDF üyesi kurumlara ulaşmada öncü rol oynamalarını istiyoruz**. Eşitlik kurumlarının ve engelli kuruluşlarının birlikte çalışması ve koordine adımlar atması kritik önemdedir. Bu blog yazısında farklı eylem alanları ele alınmış olsa da, kendi coğrafyaları bağlamında ne gibi durumların geçerli olduğunu ancak ulusal ve yerel engelli kuruluşları bilecektir. Engelli örgütleri, krizin başlangıcından beri sadece savunuculukla kalmayıp aynı zamanda hükümetlerin yetersiz kaldığı boşlukları doldurarak sahada da destek faaliyetleri yürütmüşlerdir.

Ulusal Eşitlik Kurumları, eşitsizliğin ve erişilebilirlik kısıtlarının kınanmasında; sağlık ve temel destek hizmetlere erişim hakkı, alışverişe erişim ve engellilere tahsis edilen finansal yardımların kesilmesi gibi konularda engelli bireylerin yaşadıkları insan hakları ihlallerinde hükümetlere tavsiyelerde bulunulmasında önemli role sahiptir. Bu konuda, Eşitlik Kurumları tarafından atılan adımların eksiksiz dökümü için lütfen [Equinet veritabanına](#) bakınız. Eşitlik Kurumlarının, engelli haklarının hükümetler tarafından eksiksiz sağlanmasını garanti altına almak için gelecekte de engelli örgütleriyle artan bir şekilde çalışmasını umuyoruz.

Sloganımız “Biz olmadan hiçbir şey bizim hakkımızda değil” — “Nothing about us without us.” Eşitlik kurumları bu tahayyülü gerçeğe dönüştürmemize yardımcı olmalılar.

Makaledeki görüşler yazarın görüşleri olup, Equinet'in konu hakkındaki görüşlerinden farklılık gösterebilir.